

ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

ECONOMIC ASSESSMENT OF EXPORT POTENTIAL REALIZATION FOR UKRAINIAN POWER INDUSTRY

У статті визначено основні складові експортного потенціалу електроенергетики, комплекс показників результативності його реалізації. Здійснено оцінку економічної результативності реалізації експортного потенціалу електроенергетики України та виявлено резерви її підвищення.

В статье определены основные составляющие экспортного потенциала электроэнергетики, комплекс показателей результативности его реализации. Проведено оценку экономической результативности реализации экспортного потенциала электроэнергетики Украины и выявлено резервы ее повышения.

The paper defines main constituents of export potential for electric power industry, in particular internal production potential, internal transmission potential, external transmission potential, external market potential and determines limiting relations between them. A set of indicators for evaluation of economic efficiency of export potential realization are proposed, including financial and economic, environmental, production, investment, and of national energy security.

Economic assessment of export potential realization for Ukrainian electric power industry is done and appropriate reserves for increasing of its efficiency are revealed. It was assessed that current and projected electric power market capacity and import potential of EU countries is higher comparing with CIS countries as well as profitability of Ukrainian power export to EU countries is higher comparing with CIS countries. It was identified that during 2005-2008 internal transmission export potential of Ukraine was the main limiting factor for increasing electric power export to EU countries and grounded the practicability of performing a set of technical measures for its expansion.

Ключові слова: експортний потенціал, електроенергетика, внутрішній та зовнішній ринки, оцінка результативності.

Вступ. Починаючи з 2006 р. і до сьогодні за даними офіційної статистики Україна має від'ємне сальдо торговельного балансу. Це негативне явище в узагальненому вигляді відбиває існування ринкових диспропорцій, призводить до посилення валютно-фінансових, макроекономічних диспропорцій в країні і є системною загрозою для розвитку національної економіки (показовим є досвід Греції, яка з 1948 р. має негативне сальдо торговельного балансу, інших країн ЄС). Тому поряд із створенням імпортозаміщуючих виробництв, важливим є розвиток та реалізація

експортного потенціалу (ЕП) секторів національної економіки за умови дотримання раціонального балансу між зовнішнім та внутрішнім ринками. Електроенергетика нині є якраз тим сектором, де збільшення експорту електроенергії не загрожує утворенням її дефіциту на внутрішньому ринку та виникненням істотних фінансово-економічних проблем у електроенергетичних компаній при погіршенні кон'юнктури на зовнішніх ринках.

Для визначення резервів і обґрунтування шляхів перспективного розвитку ЕП електроенергетики України необхідним є здійснення економічної оцінки, ретроспективного аналізу його реалізації. На макрорівні проблематика ЕП та зовнішньої торгівлі досліджувалась в роботах Ю. В. Макогона, Т. Мельник, Є. Г. Панченка, Є. В. Савельєва, Р. В. Сіденка, Т. М. Циганкової; питанням оцінки та розвитку ЕП в регіональному розрізі присвячені наукові праці Ю. Б. Березюка, В. М. Бондаренка, Є. Ю. Домченко, Е. М. Грицайчук, О. В. Пирога, Л. М. Радченко; проблеми оцінки ЕП окремих галузей (секторів, комплексів) національної економіки розглядались в роботах Н. М. Антофія, В. В. Дружиніної, Л. В. Різніченко, Є. О. Шелеста, інших авторів. Разом з тим, мало дослідженими залишаються проблеми оцінки ЕП, особливостей його реалізації в електроенергетичному секторі економіки України. Потребують уточнення складові ЕП електроенергетики, їх перспективна оцінка, факторний аналіз та економічна оцінка реалізації ЕП з метою визначення відповідних резервів та напрямів його розвитку.

Постановка завдання. Метою статті є визначення та оцінка комплексу показників, які характеризують економічну результативність реалізації ЕП електроенергетики України, виявлення резервів її підвищення.

Методологія. Теоретико-методологічною основою наукового дослідження є принципи комплексного підходу, фундаментальні положення таких наукових дисциплін, як міжнародна економіка, економіка підприємства, маркетинг, концепції сталого розвитку та економічної безпеки країни. В дослідженні використовувались методи прикладного статистичного та економічного аналізу, статистичні дані Державної служби статистики, Міністерства енергетики та вугільної промисловості, Національного банку України.

Результати дослідження. При оцінці ЕП електроенергетики України доцільно застосовувати комплексний підхід, спрямований на визначення складових ЕП, їх диференційованої оцінки та подальшої інтеграції результатів. Зокрема, на наш погляд, необхідно розрізняти такі складові ЕП електроенергетики:

- внутрішній виробничий ЕП ($E_{PG.I}$);
- внутрішній транспортний ЕП ($E_{PT.I}$);
- зовнішній ринковий ЕП ($E_{PM.E}$);
- зовнішній транспортний ЕП ($E_{PT.E}$).

Під *внутрішнім виробничим ЕП* будемо розуміти комплекс техніко-економічних показників суб'єктів електроенергетики, що визначають обсяг електроенергії, який може бути вироблений для експорту протягом певного періоду за умов повного задоволення внутрішніх потреб кінцевих споживачів електроенергії. Внутрішній виробничий ЕП доцільно розділяти на максимальний та цільовий. Максимальний внутрішній виробничий ЕП є технічно досяжним, забезпеченим енергогенеруючими потужностями та паливно-енергетичними ресурсами, максимальним рівнем виробництва для задоволення потреб в електроенергії споживачів інших країн.

Цільовий ЕП електроенергетики пропонується визначати за критеріями економічного, технічного, екологічного характеру: цільовий обсяг прибутку від експорту електроенергії; мінімізація питомих витрат на виробництво електроенергії за рахунок ефекту економії на масштабах; раціональна експлуатація наявних енергогенеруючих та транскордонних передавальних потужностей Об'єднаної електроенергетичної системи (ОЕС) України; раціональне споживання внутрішніх вичерпних первинних енергоресурсів; мінімізація екстерналій (негативних наслідків для навколишнього природного середовища, зниження рівня енергетичної, соціально-економічної безпеки тощо) всередині країни; забезпечення необхідного резерву енергогенеруючих потужностей для підтримання надійності роботи ОЕС України, дотримання належних параметрів якості електроенергії (зокрема, визначених критеріями Європейської мережі операторів системи передачі електроенергії (ENTSO-E)).

Внутрішній транспортний ЕП – це комплекс технічних показників існуючих міждержавних електричних перерізів, що визначають максимальний обсяг електроенергії, який може бути переданий в інші країни протягом певного періоду часу (наприклад, року). Внутрішній транспортний ЕП є інтегральною величиною, тобто сумою величин пропускної спроможності окремих міждержавних перерізів, які визначають (обмежують) максимально можливі обсяги передачі електроенергії в кожен конкретну країну.

Зовнішній ринковий ЕП – це комплекс техніко-економічних показників, що визначають максимальний обсяг електроенергії, який готові придбати кінцеві споживачі чи енергопостачальні компанії інших країн. Причому необхідно розрізняти два аспекти електроенергії як товару:

- 1) загальний обсяг експорту електроенергії (вимірюється в кВт-год.);
- 2) змінну величину електричної потужності (вимірюється в МВт), яка експортується протягом певного періоду, - тобто погодинні добові графіки експорту електроенергії.

Це пояснюється тим, що кінцевий споживач, потребує не загального обсягу електроенергії, а певного визначеного рівня постачання електричної потужності в конкретні проміжки часу (години доби, дні тижня, місяці року).

На наш погляд, не коректно повністю ототожнювати реальний чи

прогнозний дефіцити електроенергії / енергогенеруючих потужностей на зовнішніх ринках із зовнішнім ринковим ЕП країни навіть за наявності прямих міждержавних електричних зв'язків. Це пояснюється тим, що в конкурентних умовах на ЕП та можливості його реалізації впливає комплекс факторів, передусім, ринкового характеру. Дефіцит електроенергії / потужностей визначає лише величину мінімально необхідного загального імпорту в країну, разом з тим, обсяг імпорту може бути і більшим за очікуваний дефіцит за рахунок дії ринкових та інших факторів.

Зовнішній транспортний ЕП може виступати обмежуючим фактором в реалізації конкретних технологічних варіантів експорту електроенергії, в т.ч. з використанням транзитних країн (якщо країна-експортер та країна-імпортер не мають прямих транскордонних електричних зв'язків), в разі обмеженої пропускної спроможності міждержавних ліній електропередачі.

Обмежуючі співвідношення між наведеними вище складовими ЕП електроенергетики з точки зору можливостей їх практичної реалізації, мають такий вигляд:

$$E_{PG,I} \leq E_{PT,I} \leq E_{PT,E} \leq E_{PM,E}.$$

Тобто, внутрішній транспортний ЕП є обмежуючим фактором щодо можливостей реалізації внутрішнього виробничого ЕП в разі, коли величина останнього є більшою за величину першого. Максимальний обсяг *внутрішнього ЕП* ($E_{P,I}$) визначатиметься меншою з $E_{PG,I}$, $E_{PT,I}$ величин, принаймні в короткостроковому періоді. Зовнішній транспортний та ринковий ЕП обмежують максимальний обсяг електроенергії, який може бути придбаний і доставлений споживачу країни-імпортера. Таким чином, максимальна величина *зовнішнього ЕП* ($E_{P,E}$) визначатиметься меншою з $E_{PT,E}$, $E_{PM,E}$ величин, принаймні в короткостроковому періоді. При оцінці вищенаведених складових ЕП, результативності їх реалізації, слід брати до уваги, що величини ЕП, а особливо $E_{PG,I}$ та $E_{PM,E}$, можуть розглядатись як константи лише в короткостроковому періоді.

При визначенні результативності реалізації ЕП електроенергетики України на даному етапі обмежимося оцінкою фінансово-економічної її складової. В подальшому комплексність оцінювання (в т.ч. з урахуванням інтеграції ЕЕР України та країн ЄС, об'єднання ОЕС України та ENTSO-E) доцільно розширити за рахунок еколого-економічної, виробничої та інноваційно-інвестиційної, безпекової складових:

1. Фінансово-економічні показники (мікрорівень: обсяг доходів від експорту електроенергії, питомого та сумарного прибутку, рентабельність; макрорівень: прямий вплив на торговельний баланс, надходження в державний бюджет України).
2. Еколого-економічні показники (зміна обсягу викидів забруднюючих

речовин об'єктами електроенергетики в навколишнє природне середовище, їх впливу на економіку, відповідні екстернальні витрати).

3. Виробничі та інноваційно-інвестиційні показники (коефіцієнти використання встановленої потужності електростанцій, міждержавних перерізів; модернізація основних виробничих фондів електростанцій, електричних мереж; обсяг реальних капітальних інвестицій).
4. Показники енергетичної та економічної безпеки.

Динаміка та географічна структура фізичних обсягів експорту електроенергії з України представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка фізичного обсягу експорту електроенергії з ОЕС України, млн кВт-год.

Країна	2005	2006	2007	2008	2009	2010	11 міс. 2011
Польща	983,3	884,4	707,1	778,6	201,5	-	25,4
Румунія	128,6	47,7	430,4	106,4	34,6	62,2	8,5
Словаччина	297,2	496,6	336,5	1619,8	1547,3	467,9	693,8
Угорщина	3318,8	3531,5	3198,6	2382,5	1245,1	657,8	1934,7
Білорусь	-	2500,0	879,3	0,0	998,7	2786,7	2296,4
Молдова	798,5	2478,7	2902,9	2964,7	266,3	22,4	539,3
Росія	2829,1	498,1	1264,6	-	0,0	81,3	55,8
Разом в країни ЄС та СНД	8355,5	10437,0	9719,4	7852,0	4293,5	4078,3	5553,9

Джерело: побудовано автором за даними Міненерговугілля (2005 – 2006 рр.), Держстату України (2007 – 2011 рр.)

Протягом 2005 – 2008 рр. фізичний експорт електроенергії в Польщу скорочувався незначними темпами (-7,5%), що можна пояснити зростанням експортної ціни в 2 рази (з 0,025 дол./кВт-год. в 2005 р. до 0,05 дол./кВт-год. в 2008 р.), враховуючи також, що Польща є електропрофіцитною країною та експортує електроенергію в країни ЄС. Істотне скорочення експорту в 2009 р. пояснюється зменшенням попиту на електроенергію внаслідок економічної кризи. Тенденція скорочення експорту з України протягом 2006 – 2010 рр. також характерна для ЕЕР Угорщини; разом з тим, за 11 місяців 2011 р. відбулось зростання експорту у порівнянні з 2010 р. в 2,94 рази, що непрямо свідчить про поживлення ділової активності, певне відновлення економічного зростання. Частка імпорту електроенергії з України у величині чистого імпорту електроенергії Угорщини в 2009 р. склала 22,6%, в 2010 р. – 12,6%. Характер динаміки експорту електроенергії в Словаччину є волатильним і подібним до траєкторії зміни внутрішніх цін на електроенергію на ЕЕР Словаччини протягом 2007 – 2010 років. Частка імпорту електроенергії з України у величині чистого імпорту електроенергії

Словаччини в 2009 р. дорівнює 35,7%, в 2010 р. – 62,9%. Дані щодо фактичних часток ринку енергопостачальних компаній України на ЕЕР країн ЄС характеризують резерви нарощування експорту в ці країни за умови "витіснення" конкурентів.

Узагальнюючи оцінку тенденцій експорту електроенергії з України можна дійти висновку, що динаміка зовнішньої торгівлі електроенергією з країнами ЄС є мінлива, загалом подібна до динаміки співвідношень цін на електроенергію на національному та зовнішніх ринках й істотно залежить від кон'юнктури на зовнішніх ЕЕР. Також ці значні коливання можуть свідчити про відсутність сталих конкурентних переваг вітчизняних енергопостачальних компаній і, як наслідок, довгострокових комерційних відносин з кінцевими споживачами чи посередницькими енергопостачальними компаніями на ЕЕР країн ЄС та СНД. Варто відзначити, що на ЕЕР практично не практикуються довгострокові контракти (більше 1-го року) на купівлю електроенергії.

Враховуючи значну волатильність обсягів експорту електроенергії за окремими країнами, укрупнимо статистичні дані до регіонального рівня (рис. 1). Протягом 2005 – 2008 рр. сумарний обсяг експорту в країни ЄС був практично стабільний; його падіння в 2009 – 2010 рр. (в 4,1 рази порівняно з 2007 р.) пояснюється скороченням потреб на ЕЕР країн ЄС, викликаним загальними кризовими явищами в світовій та європейській економіці, і відповідним зниженням спотових цін на електроенергію на їх ЕЕР.

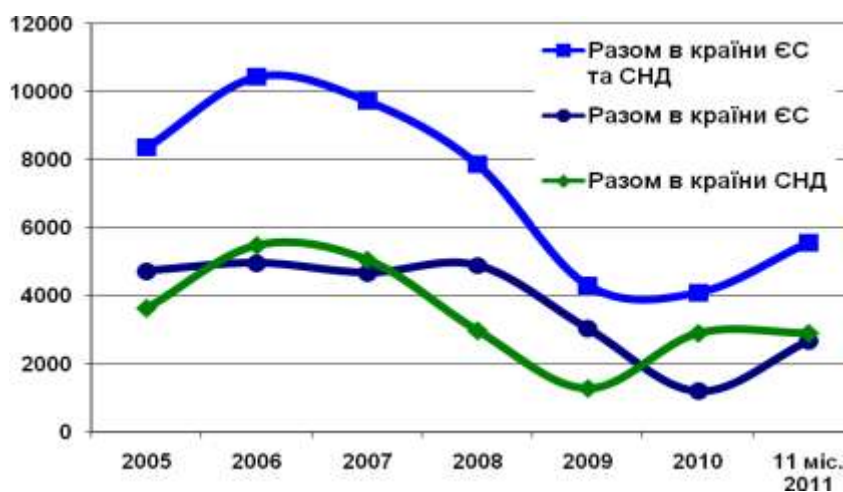

Рис. 1. Динаміка фізичного обсягу експорту електроенергії з України в країни ЄС та СНД, млн кВт-год.

Обсяг фізичного експорту електроенергії визначає величину коефіцієнта використання пропускнуної спроможності міждержавних електричних перерізів ОЕС України, тобто внутрішнього транспортного ЕП (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка коефіцієнтів використання фактичної (КВФПС) та потенційної

**(КВФПС) пропускної спроможності міждержавних перерізів
ОЕС України з країнами ЄС, %**

Роки	2005	2006	2007	2008	2009	2010	11 міс. 2011
КВФПС	94,6	99,2	93,5	97,7	60,6	23,8	53,2
КВППС	23,6	24,8	23,4	24,4	15,1	5,9	13,3

Джерело: власні розрахунки

КВФПС та КВППС розраховувались як результат відношення фактичних обсягів експорту електроенергії з ОЕС України в країни ЄС до величин фактичної (5 млрд кВт-год.) [1, с. 27] та потенційної (20 млрд кВт-год.) [2, с. 61] пропускної спроможності міждержавних ЛЕП за умови об'єднання енергосистем України та країн ЄС. З табл. 2. видно, що протягом 2005 – 2008 рр. фактична пропускна спроможність міждержавних перерізів України використовувалась практично повністю (94-99%) і, можна вважати, виступала обмежуючим фактором для збільшення експорту електроенергії в країни ЄС. Величини КВФПС в країни СНД також залишають значні технічні резерви для нарощування експорту електроенергії в цих напрямках.

Динаміка вартісного обсягу експорту електроенергії з України представлена в табл. 3.

Таблиця 3

**Динаміка вартісного обсягу експорту електроенергії
з ОЕС України, млн дол. США**

Країна	2006	2007	2008	2009	2010	11 міс. 2011
Польща	22,5	19,8	38,9	10,6	-	1,6
Румунія	1,5	26,0	6,6	2,0	3,9	0,7
Словаччина	16,7	16,3	129,2	93,1	27,8	50,0
Угорщина	124,9	173,7	171,3	70,5	40,2	153,0
Білорусь	48,6	21,8	0,0	40,0	124,2	135,2
Молдова	59,7	84,2	122,8	12,9	1,8	33,2
Росія	7,8	44,6	-	0,0	2,5	1,6
Разом в країни ЄС та СНД	281,7	386,4	468,8	229,9	200,4	375,3

Джерело: побудовано автором за даними Держстату України

Примітка: вартість електроенергії обраховується в цінах DAF ("постачання до кордону країни-експортера"), обліковується на основі вантажних митних декларацій та коригується Держстатом з урахуванням оперативних даних Міненерговугілля України.

З табл. 3 видно, що найбільші доходи від експорту електроенергії Україна отримує на ЕЕР Угорщини та Словаччини, частки яких у сумарному доході від експорту електроенергії в країни ЄС протягом 2006 – 2010 рр.

коливаються в межах 20-45% та 6-41% відповідно. Частки доходів від експорту електроенергії в Польщу та Румунію за цей же період були відносно незначними і знаходились в межах 5-8% та 0-7% відповідно. Це пов'язано із співвідношенням експортних цін на електроенергію з України та цін на внутрішніх ЕЕР відповідних країн ЄС (ціни на ЕЕР Словаччини є найвищими серед наведених країн і приблизно на 60% перевищують ціни на ЕЕР Румунії, які є найнижчими).

Динаміка сукупних доходів від експорту електроенергії з ОЕС України та в регіональному розрізі (країни ЄС, СНД) представлена на рис. 2.

Рис. 2. Динаміка вартісного обсягу експорту електроенергії з України в країни ЄС та СНД, млн дол. США

Оцінимо динаміку фактичної експортоорієнтованості електроенергетики України за допомогою показника, що характеризує відношення річного обсягу експорту електроенергії з України до річного обсягу внутрішнього нетто-споживання електроенергії секторами національної економіки, тобто співвідношення зовнішнього та внутрішнього ЕЕР. Результати розрахунків представлені в табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка обсягів внутрішнього та зовнішнього ЕЕР України

Показник	2006	2007	2008	2009	2010	11 міс. 2011
Нетто споживання електроенергії в Україні, млрд кВт-год.	143,40	148,30	147,70	134,60	147,30	137,06
Експорт електроенергії, млрд кВт-год.	10,44	9,72	7,85	4,29	4,08	5,55
Експортоорієнтованість електроенергетики	7,3	6,6	5,3	3,2	2,8	4,1

України, %						
------------	--	--	--	--	--	--

Джерело: Міненерговугілля, Держстат України, власні розрахунки

Показник фактичної експортоорієнтованості електроенергетики України є також характеристикою ступеня залежності сектору від зовнішнього ринку. В умовах хвилеподібного розвитку світової економіки (економічні цикли К. Жугляра) важливим є дотримання певної раціональної пропорції між зовнішніми та внутрішніми товарними ринками країни задля уникнення істотних негативних економічних наслідків при погіршенні зовнішньоекономічної кон'юнктури. Нині значення даного показника для електроенергетики України коливаються в межах 3-7% і, на наш погляд, не є критичними (порівняно, наприклад, з металургією, хімічною промисловістю, де ці величини складають близько 70-80% та 40-50% відповідно).

Значимість розвитку експорту електроенергії для національної економіки може бути оцінена через величину частки сукупного експорту електроенергії в загальному обсязі експорту товарів з України. Результати розрахунків за даними Держстату України представлені на рис. 3. Протягом 2006 – 2011 рр. частка експорту електроенергії в загальному обсязі експорту товарів з України є незначною і коливається в межах 0,4-0,8%. В перспективі при нарощуванні експорту електроенергії (до 18-20 млрд кВт-год., що є технічно можливим з точки зору внутрішнього виробничого та транспортного ЕП [2, с. 74]) за інших рівних обставин частка може зрости до 2-2,5%, що позитивно впливатиме на показники зовнішньої торгівлі України.

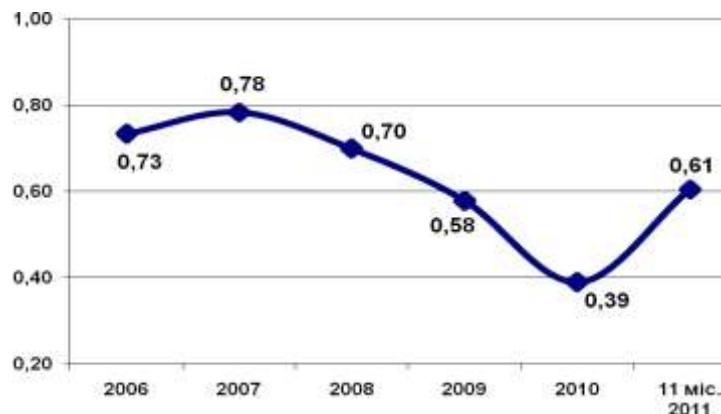

Рис. 3. Динаміка частки експорту електроенергії в загальному обсязі експорту товарів з України, %

Серед найважливіших показників реалізації ЕП електроенергетики доцільно визначати обсяг прибутку та рентабельність експортної діяльності. Прибуток електроенергетичних компаній має, з одного боку, бути індикатором економічної ефективності експорту, а з іншого – джерелом

забезпечення їхнього розвитку. Особливо враховуючи, що Податковий кодекс України забезпечує низку податкових преференцій при впровадженні компаніями енергоефективних технологій, зокрема, звільняє імпортерів енергоефективного обладнання та комплектуючих, які закуповуються для власного використання, від ПДВ та ввізного мита (3%) [3].

В 2009 р. в Україні законодавчо закріплено зміни до правил експорту електроенергії, за якими енергопостачальні компанії для здійснення експорту мають закуповувати необхідний обсяг електроенергії на ОПЕ України за поточною оптовою ринковою ціною [4]. Відтак нині контрактна експортна ціна на електроенергію не може бути нижчою за оптову ринкову ціну, оскільки в такому разі експорт буде збитковий. За діючої схеми максимальний питомий прибуток енергопостачальної компанії від експорту може бути розрахований як різниця між цими цінами за 1 кВт-год., оскільки оптова ціна продажу електроенергії для експорту включає всі платежі, в т.ч. вартість послуг НЕК "Укренерго" та ДП "Енергоринок". Сумарні розрахункові обсяги прибутку від експорту електроенергії в країни ЄС представлені в табл. 5.

Таблиця 5

Динаміка оціночних величин обсягу прибутку та рентабельності експорту електроенергії з ОЕС України

Країна	Розрахунковий обсяг прибутку, млн дол. США			Розрахункова рентабельність, %		
	2009	2010	11 міс. 2011	2009	2010	11 міс. 2011
Польща	0,8	-	0,1	7,8	-	6,7
Румунія	0,3	1,0	0,2	18,0	34,8	39,5
Словаччина	16,8	5,7	9,0	22,1	26,2	22,1
Угорщина	9,8	9,4	38,8	16,0	30,5	33,9
Разом по країнам ЄС	27,7	16,1	48,1	18,6	29,1	30,6

Джерело: власні розрахунки на основі даних ДП "Енергоринок", Держстату України

За даними табл. 5 можна зробити висновок про відносно більшу важливість для енергопостачальних компаній, які здійснюють експорт електроенергії з України, ЕЕР Словаччини та Угорщини. При цьому рівень рентабельності експорту електроенергії в країни ЄС істотно перевищує величини рентабельності операційної діяльності підприємств за видами економічної / промислової діяльності в Україні за період 2009 – 2011 рр. [5]. Величини прибутку від експорту електроенергії в країни СНД (Білорусь, Молдову) важко оцінити кількісно, оскільки експорт здійснюється за цінами, нижчими від середньої ціни продажу електроенергії з Оптового ринку електроенергії України для її експорту, наведеної в звіті ДП "Енергоринок" [6], та регламентується спеціальними нормативними актами [7, 8].

Висновки. Наукова новизна роботи полягає в таких науково-методичних та практичних результатах:

1. Визначено складові ЕП електроенергетики (внутрішній виробничий, внутрішній транспортний, зовнішній ринковий, зовнішній транспортний ЕП) та наведено обмежуючі співвідношення між ними з точки зору можливості їх реалізації, що дозволяє коректніше оцінювати величини ЕП електроенергетики України та результативність його реалізації.

2. Для здійснення комплексної оцінки результативності реалізації ЕП електроенергетики запропоновано групи показників, серед яких: фінансово-економічні, еколого-економічні, виробничі та інноваційно-інвестиційні, безпекові.

3. Виявлено, що місткість (у вартісному виразі) та електродефіцитність ЕЕР країн ЄС є вищими порівняно з країнами СНД, з якими Україна має прямі електричні зв'язки. При цьому рентабельність експорту електроенергії в країни ЄС є значно вищою порівняно з показниками рентабельності експорту в країни СНД та середньої рентабельності за видами економічної діяльності в національній економіці, що свідчить про важливість та доцільність підвищення результативності реалізації ЕП електроенергетики України саме на ЕЕР країн ЄС.

4. На основі оцінки реалізації внутрішнього транспортного ЕП ОЕС України в напрямку країн ЄС, виявлено, що протягом 2005 – 2008 рр. він виступав головним обмежуючим фактором технічного характеру та обґрунтовано доцільність виконання комплексу технічних заходів з його збільшення (за умови сприятливої перспективної кон'юнктури на ЕЕР країн ЄС) для повнішого використання внутрішнього виробничого ЕП електроенергетики України.

5. Співвідношення між зовнішнім та внутрішнім ЕЕР України (в межах 3-7%), яке характеризує зовнішньоторговельну залежність електроенергетики України, кваліфіковано як незначне, що говорить про можливість збільшення експорту електроенергії без загроз утворення її дефіциту на внутрішньому ринку та виникнення істотних фінансово-економічних проблем у електроенергетичних компаній при погіршенні кон'юнктури на зовнішніх ринках.

Перспективами подальших досліджень є такі: оцінка перспективного зовнішнього ЕП електроенергетики України; виявлення та оцінка основних факторів, які визначають конкурентоспроможність електроенергії, виробленої в Україні, на зовнішніх ринках та успішність експортної політики електроенергетичних компаній.

Література

1. Оновлення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р. в галузі електроенергетики (Проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-energy.org/post/7739>.

2. Звіт про науково-дослідну роботу "Техніко-економічний аналіз енергетичних систем та енергетичних компаній; аналіз структури електробалансів та балансу експортно-імпортних операцій України та країн ЄС" / ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України", 2011. – 112 с.

3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv>.

4. Закон України "Про електроенергетику" [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80/page3>.

5. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами економічної діяльності за січень-вересень 2011 року [Електронний ресурс] // Держстат України. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.

6. Звіт ДП "Енергоринок" на щорічних Загальних зборах членів Оптового ринку електричної енергії України за 2010 рік [Електронний ресурс] // ДП "Енергоринок". – Режим доступу: <http://www.er.gov.ua/doc.php?f=2439>.

7. Розпорядження КМУ "Про експорт електроенергії до Республіки Білорусь" від 27.05.2009 р. №574-р [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/574-2009-%D1%80/conv>.

8. Розпорядження КМУ "Про експорт електроенергії до Республіки Молдова" від 21.07.2010 р. №1507-р [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1507-2010-%D1%80/conv>.